

6. Манякина Т. Н. Языково-стилистическая характеристика жанра афоризмов (на материале нем. яз.): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Т. Н. Манякина. – Днепропетровск, 1980. – 230 с.
7. Никитин М. В. Основы лингвистической теории значения / М. В. Никитин. – М.: Высшая школа, 1988. – 168 с.
8. Ольшанский И. Г. Афористика как объект филологических исследований / И. Г. Ольшанский // Вестник Московского государственного лингвистического университета. – Вып. 559. – 2009. – С. 63–81.
9. Патрушева Е. В. Лингвокультурологический и функционально-прагматический аспекты афоризмов в политическом дискурсе: дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.19 / Е. В. Патрушева. – Ставрополь, 2011. – 247 с.
10. Тарланов З. К. Русские пословицы: Синтаксис и поэтика / З. К. Тарланов. – Петрозаводск: Изд-во Петрозаводского ун-та, 1999. – 448 с.
11. Тарланов З. К. Язык. Этнос. Время / З. К. Тарланов. – Петрозаводск: Изд-во Петрозаводского ун-та, 1993. – 222 с.
12. Успенский Л. В. Коротко об афоризмах / Л. В. Успенский // Афоризмы. – Л.: Наука, 1964. – С. 23–24.
13. Федоренко Н. Т. Афоризмы и мысли. Микромир человека глазами афориста / Н. Т. Федоренко. – М.: Прогресс; Литера, 1995. – С. 7–13.
14. Федоренко Н. Т. Афористика / Н. Т. Федоренко, Л. И. Сокольская. – М.: Наука, 1990. – 419 с.
15. Швачко С. О. Статус культурем в текстах малого жанра / С. О. Швачко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 636. – С. 148–153.
16. Яковлева И. Ю. Лингвопрагматические характеристики англоязычных афористических высказываний: автореферат дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / И. Ю. Яковлева. – ГОУ ВПО «Поволжская государственная социально-гуманитарная академия». – Самара, 2011. – 20 с.
17. Mautner F. Maxim(e)s, Sentences, Fragmente, Aphorismen / F. Mautner // Der Aphorismus. – Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1976. – S. 399–412.
18. Taylor A. The Proverb / A. Taylor. – C.: Harvard University Press, 1931. – 223 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Еліна Куш – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу Запорізького національного технічного університету.

Наукові інтереси: дискурс-аналіз, когнітивна лінгвістика.

Дарія Занькова – студентка магістратури кафедри теорії та практики перекладу Запорізького національного технічного університету.

Наукові інтереси: афористика, стилістика, прагматика.

УДК 821.82-6

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЕПІСТОЛЯРНОГО ТЕКСТУ: ПІДПИС (НА ПРИКЛАДІ ЛИСТІВ ГРИГОРІЯ БІЛОУСА)

Ольга КРИЖАНІВСЬКА (Кропивницький, Україна)

В Україні сьогодні є актуальним вивчення особливостей структури текстів листа на основі дискурсних підходів, оскільки лінгвістично україномовний лист з урахуванням того, хто писав, кому, як і в якій ситуації, практично не вивчено, а тому й добір мовних одиниць не проаналізовано. Частково студійовано, наприклад, тільки засоби вираження інтимізації в листах Павла Тичини до Лідії Попарук.

Найчастіше дослідників-мовознавців цікавить структура листа, а відтак описуються її складники (називають їхню кількість, описують їхні варіанти з підходів «за будовою» - поширені чи непоширені тощо), а не ситуативно зумовлені засоби мовного вираження певної інформації, як власне-комунікативної, так і супроводжувальної. Тобто робиться структурний аналіз тексту. Об'єктом аналізу стають найчастіше епістоли класиків української літератури, а тому ці тексти, природно, писалися в більш чи менш віддалені часові межі. Сучасний лист це не став джерелом лінгвістичних висновків.

У статті запропоновано аналіз текстів листів Григорія Білоуса найближчого до нас часу (злам тисячоліть) і тільки їхньої фінальної частини – підпису, як репрезентанта одразу двох мовних ліній – комунікативної (називає комунікатора-інформатора, тобто автора) і соціокультурної (виражає майстерність автора-письменника через посередництво слова виразити додаткові (фонові) художні значення).

Ключові слова: епістолярій, лист, структура тексту, підпис, адресат, адресант, міжособистісні взаємини.

Ольга Крыжановская. Структурные особенности современного украинского эпистолярного текста: подпись (на примере писем Григория Белоуса).

В Україні сьогодні остається актуальним изучение особенностей структуры текста на основании дискурсивных методик, так как лингвистически украиноязычное письмо мало изучалось, а потому выбор языковых единиц для передачи информации с учётом того, кто писал, кому и в какой ситуации не был объектом научных изысканий. Частично изучены только средства выражения интимности в письмах Павла Тычины до Лидии Попарук.

Чаще всего исследователей-языковедов интересует структура письма, а поэтому описываются ее составляющие (их количество, варианты за особенностями выражения – однословные – многословные, единичные и т.д.), а не обусловленные ситуацией общения языковые средства выражения информации. Объектом анализа в основном бывают письма классиков украинской литературы, а потому они всегда отдалены от нас во времени. Современное письмо не стало источником лингвистических открытий.

В статье анализируются тексты писем современного писателя – Григория Билоуса и только его финальная часть – подпись, как репрезентант двух языковых линий – коммуникативной (называет коммуникатора-информатора, то есть автора) и социокультурной (показывает мастерство автора-писателя словом выражать дополнительные художественные значения).

Ключевые слова: эпистолярный, письмо, структура текста, подпись, адресат, Адресант, межличностные отношения.

Olga Kryzhanivska. Modern Ukrainian Epistolary Text Structure Features: Signature (given example of Hryhori Bilous's letters).

Rather complete epistolary writings of many Ukrainian writers, scholars, art historians, politicians have been published today. Diaries of Oles Honchar, letters and diaries of Hryhori Tyutyunyk, correspondence of Yuri Sheveliov with Oksana Zabuzhko, correspondence of Yur Mezhenko with Yaroslav Dashkevych and others were recently published. These and earlier collections became the source of scientific understanding of literary historians, source scholars, and linguists.

Unfortunately there are few epistolary studies in the domestic linguostylistics. Almost all of them study peculiarities of a letter structure, and today it is quite fully described for business, and private epistolary. Identification of structure features, content and linguistic design of letters on the basis of discursive approaches is relevant, since a Ukrainian-language letter, taking into account who wrote, to whom, in what situation and how it is practically hasn't been studied, and therefore the selection of linguistic units has not been analyzed. Only the means of expressing intimization in Pavlo Tychnya's letters to Lydia Poparuk have been partially studied.

Since most researchers are interested in a letter structure, and therefore its components (they are counted, their variants from the approaches "in structure" - extended and non-extended, etc.) are described, situationally determined means of linguistic expression of certain information, as actually communicative, and the accompanying, remain undescribed. In addition, the object of analysis is usually the epistles Ukrainian literature classics, and therefore these texts naturally were written in more or less distant time limits. The modern letter has not yet become the source of linguistic conclusions.

Hryhori Bilous's letters of the nearest time (millennial breakthrough) are analysed in the article and only their final part of the letter - the signature, as the representative of two linguistic lines - communicative (called communicator-informer, that is, the author) and sociocultural (expresses the skill of the author-writer through the word mediation, express additional (background) values).

Hryhori Bilous is a well-known Ukrainian writer whose lyrics include great prose texts (the novel "Rudoman"), and verse poems "Fire in the Stone", "Thirst", and children's verses. Moreover for many years he has been the head of the Cherkasy regional organization of National Writers' Union of Ukraine.

Key words: epistolary, letter, text structure, signature, addressee, addresser, interpersonal relationships.

Постановка проблеми. Останні десятиліття примітні суттєвим інтересом до епістолярію визначних майстрів слова. У цей час опубліковано вперше або з доповненнями перевидано листи і щоденникові записи Михайла Коцюбинського, Ольги Кобилянської, Бориса Грінченка, Василя Стуса, Григора Тютюнника, Олеся Гончара та ін. Ці тексти стали об'єктом літературознавчого (І.Погребняк, М.Чорна, С.Кіроль, Ж.Ляхова, І.Котяш та ін.), історико-джерелознавчого (Л.Сливка, Н.Лопачька та ін.) і мовознавчого вивчення. Але українська лінгвостилістика має небагато досліджень епістолярного жанру, і більшість із них вивчають текст листа з погляду його складників. Правда, в останній час саме при студіюванні листів видатних письменників, журналістів, акторів все частіше звертається увага на те, наскільки до ознак «спричинених комунікативними прагматичними ролями, додаються ознаки, створені художньою прагматикою адресанта» [3, с.297].

Але далеко не всі опубліковані масиви листів досліджені з таких позицій, а за підходами, в яких важливим є той факт, що дискурс «відображає на мовленнєвому рівні контакт і міжособистісні стосунки між автором і адресатом» [4, с.140], вивчено лише одиничні епістолярії (наприклад, частково – П.Тичини). У цій статті спробуємо спостережити особливості фінальної частини листа – підпис – саме як репрезентант і прагматичної, і соціокультурної складової епістолярного дискурсу.

На сьогодні **проблема** видозмін мовного вираження міжособистісного ставлення учасників епістолярної комунікації, впливу на них психічного стану адресанта, часу й місця створення епістоли є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх 10-15 років не спостережено активного лінгвістичного обговорення мови листів українських майстрів

художнього слова, що підтверджує у свій час висловлену думку Ю. Шевельова про те, що «поетика епістолярного жанру не опрацьована», й актуалізує його гіпотезу про те, що «кожний лист виникає із співгри двох особистостей, автора і адресанта» [1, с.6].

Разом з тим, до теоретико-практичних засад вивчення листування в останні роки зверталися спеціалісти-філологи. Наприклад, І.Котяш [2]. Деякі складові структури досить повно описано в окремих роботах. Наприклад, звертальні формули досліджено у відомих працях С.Богдан, Н.Журавської тощо.

Мета статті. Пропонована стаття присвячена вивченню фінальної частини листа – підпису – на прикладі епістолярію Григорія Білоуса, який ще не був об'єктом наукового студювання. Оскільки до розгляду залучено весь корпус опублікованих листів, то дібраний матеріал виявився об'ємним, строкатим за складом і таким, що віддзеркалює різні комунікативні ситуації, а отже, опис його теж має значний обсяг. Тому тут буде розглянуто тільки частину дослідженого, а саме непоширені підписи.

Григорій Білоус – відомий черкаський письменник, який багато років поспіль очолював Черкаську обласну організацію Спілки письменників України, вів активну громадську діяльність, підтримуючи творчі зв'язки з десятками цікавих особистостей. Це спілкування віддзеркалюють листи автора до письменників, артистів, музикантів, музейних працівників, вчителів, інколи – їхніх рідних. Уміщені в книзі «Слова. Слова, спасіте наші душі» (Київ, 2004), вони є рідкісним зразком новітніх українських епістолярних текстів, оскільки писалися на зламі тисячоліть: хронологічні межі представленого листування – 28 квітня 1981 року (лист до Д.С.Чередниченка) – 31 грудня 2000 року (лист до того ж Д.С.Чередниченка).

Виклад матеріалу.

Дослідники структури тексту листа зазвичай зазначають, що приватний лист має узвичаєну двочленну будову. Першу частину складають соціально-етичні формули звертання, привітання, поздоровлення, подяки, прощання, побажання, а другу – основний зміст, який передає інформацію, важливу для учасників комунікативного процесу. На нашу думку, варто виокремити й третю складову структури, що є проміжною між першою і другою; її складники - дата, місце написання та підпис. З одного боку – це загальноприйняті частини листа, а отже, їх можна віднести до соціально утверджених, а з іншого – вони є важливими частинами основного змісту, бо часто він зумовлений часом і місцем написання, а підпис не тільки називає адресанта, а й засвідчує своєрідний міжособистісний «статус» автора (наприклад, друг, однокласник, колега тощо).

У збірнику, іменованому в підзаголовку «Вибрані сторінки листування з друзями», уміщено близько півтори сотні листів до двадцяти семи адресатів, серед яких такі визначні діячі української культури другої половини ХХ століття, як Анатолій Мокренко – народний артист, директор Національного театру опери і балету, Дмитро Білоус – видатний поет, блискучий перекладач, лауреат Національної премії України імені Т.Г.Шевченка та ін.

Усі листи засвідчують високу епістолярну культуру автора, що виявляється в дотриманні не тільки норм сучасної української літературної мови при висвітленні справді суспільно вагомих, творчих і приватно-життєвих проблем, якими переймався Григорій Білоус, а й у шляхетному оформленні тексту: абсолютно всі листи датовані, локалізовані, містять різні за структурою, але завжди поширені звертання, а також для кожного обов'язковий – підпис.

Спробуємо, послуговуючись дискурсними підходами до розуміння епістолярію, визначити, наскільки на мовленнєвому рівні віддзеркалює підпис, як важливий складник приватного листа, міжособистісні стосунки між автором і адресатом, чи залежить його структура і форма вираження від місця й часу написання, настрою автора, які функції він виконує в тексті.

Суцільний аналіз фінальної частини всіх листів показує, що підпис традиційно займає прикінцеву позицію в тексті, після нього не трапляються жодні приписки або доповнення у вигляді P.S. чи ін. Тільки в листі до Г.П. Короля від 7 квітня 1997 року натрапляємо і на особливу приписку, і на два підписи, оскільки текст складний: його структуровано трьома частинами. У кінці першої, писаної вночі, Григорій Білоус вітає адресата з Благовіщенням та недалеким Великоднем і не ставить підпис; друга частина пишеться вранці і мала б закінчувати лист. У ній автор шемно говорить про нездійснені плани мандрувати, про нечасті

зустрічі з друзями. Шкодує, що «так давно не гомоніли, що не хочеться крапкувати» (с.146). Підпис вводить в римовану візуально «сходинкову» строфу:

Благовістую.

Молюсь.

Верболозний Білоус-ь(с.146).

Власне-підпис - *Верболозний Білоус-ь* – є поетичною формулою, граматична структура якої визначена, по-перше, законами римування, що й відзеркалює графостилістичний прийом виокремлення знака м'якшення, а, по-друге, означальний компонент – це не випадковий оказіональний епітет, а зумовлений часом написання словесний витвір автора: перед Великоднем – Вербний тиждень

Потім автор продовжує: «Поставив крапку і, схоже, або ж погана крапка, або ж погано поставив: пишу ще»(с.146). Далі - розлога частина листа про творчі проблеми, про радість від художніх знахідок, про плани написати поему про перебування Шевченка на Мангишлаку. Її завершує другий підпис(с.147): *Твій – Гр. Несковорода* – і припис з подвійною (розшифрованою читачем) семантикою: будемо й надалі спілкуватися, а після нинішнього святкового листа – будень:

(Далі – буд-ень)

В абсолютній більшості листів автор виносить підпис окремим називним реченням. Пам'ятаючи, що мовний текст завжди має потрібну інформацію (предметно-понятійну, актантну та емотивну), спробуємо визначити, яка з них і як виявляється в підписі, як обов'язковій частині листа.

Більшість підписів поширені, коли при власне-підписі стоїть означення. Але досить багато й коротких, які є номінативними реченнями різного складу. За найзагальнішими класифікаційними підходами, підписи можна поділити на офіційні (з різним ступенем офіційності) та неофіційні.

Розглянемо офіційні, чи ділові, підписи. Серед них спостережено кілька непоширених, зведених до антропонімоформули різного складу.

1.Повне ім'я та прізвище. Наприклад, *Григорій Білоус* (с. 223- до Христенків-Щербаків від 8 січня 1998 року, с. 377 – до В.Ф. Білоуса від 7 березня 1999 року, с. 149 - до В.І. Лузана від 8 квітня 1997, 05.02.1998, с. 213 -- до О.Ф. Черненко 9 грудня 1997, с. 306 - до І.Д. Мироненко від 12 липня 1998, 17 серпня 1998, с.377 - до В.Ф. Білоуса від 7 березня 1999) та ін.

Такого типу підписи вважаються офіційними, хоч в аналізованих листах офіційного (в традиційному розумінні) мало. Але оскільки вони трапляються до тих самих адресатів нарівні з іншими (неофіційними) підписами, то спробуємо визначити, чи впливає зміст листа та міжособистісні стосунки комунікантів на їх вибір.

Спостережено, що з 16 листів, адресованих О.Ф. Черненко – дружині Григорія Тютюнника, – такий підпис трапляється тільки в одному – від 9 грудня 1997 року, в якому автор розповідає про багатостраждальну поему про Григорія Сковороду, яка лише через 25 років після написання була високо поцінована й відзначена премією. Лист про створення поеми і її довгий шлях до читача. У ньому не йдеться про автора, як особистість, а більше розповіді про проблеми з публікацією твору, роздуми про самого Григорія Сковороду. Отже, зміст листа зумовлює й короткий офіційний підпис.

Із 4 листів до В.І.Лузана – самодіяльного композитора – у двох натрапляємо на підпис *Григорій Білоус*. Як показує звертальна (*Вельмишановний Вікторе Івановичу*) і змістова частини листів (про спільні творчі плани), Григорій Білоус і В. Лузан перебували в приятельсько-творчих, а не дружніх стосунках, тому й підписи офіційні. Лише в листі від 12 квітня 1998 року, де автор із задоволенням пише про підготовку до друку дитячих віршиків, маємо інший підпис: *Ваш – Сиваш*.

Творчі контакти виникли у Г. Білоуса та І.Д. Мироненко – редактора обласного радіо в Харкові. Усі підписи в листах до неї офіційні: або непоширені *Григорій Білоус* (від 20.03.92), або *З повагою – Григорій Білоус* (від 27.04.92, 07.01.93, 17.08.98, 12.04.99). Останній, поширений варіант такого підпису, є ще в кількох епістолах (до О.Ф. Черненко від 26, 08.97; до І.Є. Дубовика від 19.05.1995, до М.А. Чернявського від 14.01.1993, до М.С. Гриценка).

Отже, вибір офіційної формули підпису «Повне ім'я + Прізвище» залежить від характеру стосунків між адресатом та адресантом, змісту листа і передає власне предметно-понятійну інформацію, називаючи автора, і почасти ставлення автора до адресата.

2. **Повне ім'я:** *Григорій* (с.460) трапляється тільки в листі до хворого І.С. Дробного від 20 грудня 1999. Автор інформує про нові публікації, про підготовку урочистостей із нагоди 65-річчя Василя Симоненка, дякує адресантові за «радіослово з нагоди ...»круглодатія»(с.459), бажає швидкого одужання. Отже, тут підпис виконує чисто прагматичну функцію називання адресанта, оскільки зміст листа, продиктований станом адресата, не сприяє використанню інших, характерних для Г. Білоуса, різновидів підпису.

Набір неофіційних підписів досить широкий. Розглянемо тільки непоширені їхні варіанти.

1. **Квалітативні форми імені:** *Гриць*(с.314 до В.О.Бабка від 22 липня 1998, с.474 від 21 лютого 2000; с.383 до В.Ф.Білоуса від 4 квітня 1999, с.436 до В.Ф.Бойка від 12 травня 1999),) та *Гриша* (с.481, до Д.Г.Білоуса від 15 березня 2000 року). Останній підпис – тільки в листах до дядька, відомого українського поета, перекладача. Можливо, це сімейна традиція називання, яка й виявляється у використанні тільки до близького родича, якому ця традиція відома. Відтак, цей підпис є носієм понятійної та актантної інформації.

Із В.О.Бабком у Г.Білоуса склалися теплі стосунки, вони були на «Ти», зверталися на квалітативні варіанти імен, інколи – описовими конструкціями на зразок: *О, великий будівничий. Уклін тобі доцокольний*(адресат будувався, Білоус згадує поїздку в рідні краї, «втечу в дитинство»)(с.314); *Дорогий Вітю*(с.116, 223, 472). Саме тому квалітативна зменшено-пестлива форма є носієм і предметно-понятійної складової інформації (називається автор), й актантної, яка характеризує адресанта, як прихильника власне української форми імені Григорій, що закріплена за родинно-товариським колом спілкування, та емоційної, оскільки передає дружню інтимність.

2. **Замінник імені** *Тезко* трапляється тільки в листах до Г.П.Короля – учасника ліквідації аварії на Чорнобильській АС (с. 381 від 17 березня 1999 – до Г.Короля), хоч серед адресатів були й інші Григорії. Наприклад, Григорій Лютий.

Для автора листів Г.П. Король – дорога людина, друг, з яким він ділиться переживаннями і враженнями, уважає, що адресат знає ціну слову. А тому й дозволяє своєрідну гру у звертанні: від *Тезко дорогий!*(с.143), *Вельмишановний братику!*(с.242) *Мадригал!*(с.213), *Попандопуло!* (с.140), а отже, й підпис *Тезко* свідчить про близькі, дружні стосунки двох Григоріїв.

У такому підписі практично завуальована предметно-понятійна інформація (за місцем у тексті розуміється, що це підпис, та для сторонньої людини - не відомо чий), але, разом з тим, для читача-адресата, який з надпису на конверті знає адресанта, посилюється актантна інформація: адресант по-дружньому (по-свійськи!!!) об'єднує їх двох одним словом «тезки». Окрім того, для третьої особи (наприклад, читача пропонуваної збірки листів), предметно-понятійна складова інформації подвоюється: знаючи, що адресант Григорій, ми дізнаємося, що й адресатом є Григорій, хоч, наприклад, у листі від 17 березня 1999 року це ім'я не згадується ні у звертально-вітальній частині листа, ні в тексті.

3. **Квалітативна форма імені та «розшифрована» допрізвищнева формула-прізвисько** *Гриць Білий Вус* (с. 13 – до Д.Чередниченка, с.182 – до В.Ф.Білоуса, с.184 – до В.Ф.Бойка, с.39 – до В.А.Громадського, с.84 – до О.Ф.Черненко та ін.). Як бачимо, такий підпис характерний для багатьох листів майже всіх адресатів. Зазвичай, це ліричні листи-новели, листи-роздуми, листи-повідомлення, рідше – прохання-пропозиція про творчу співпрацю.

Такий підпис став своєрідним псевдонімом, який з одного боку є носієм дуже сильної предметно-понятійної інформації (авторизація + науково обґрунтоване пояснення походження прізвища Білоус), а з іншого – репрезентує автора, як художника слова.

4.**Займенник 1-ої особи однини Я** трапляється тільки тричі в листах до В.А.Громадського – прес-секретаря голови Черкаської обласної ради, журналіста, з яким автор багато листувався у 80-их роках минулого століття (с. 67 – від 3 липня 1985 р. с. Каргополь, с.70 – лист від 2 серпня 1986 року, поїзд «Одеса-Свердловськ», с.73 – лист від 17 серпня 1986 року, поїзд «Свердловськ-Одеса»). Як бачимо, до такого мінімізованого підпису Г. Білоус удається тільки в листах до однієї людини (друга, до якого й звертається:

Друже (с.67), дгу-у-у-же (с.68), Чоловіче (с.71)) і в незвичних обставинах – або подорожуючи поїздом, або в селі, тобто у відносно обмеженому, незвичному просторі.

Як будь-який займенник, предметно-особовий Я тільки самовказує, але не називає автора листа, отже, понятійна та емоційно-експресивна інформація такого підпису майже обнулена. Правда, актантна інформація «прочитується» зі змісту листа: автор заглиблений у творчі плани, розчарований, що мало встигає, міркує про відпустку, тобто – багато особистісного. Окрім того, «особливі підписи» характерні саме в адресаціях до В.А.Громадського (натрапляємо на ...Вікторіанець, ...Д.Камерун, ...Здрастуй, ...Неп(и)тун, ...Чорномор, ...Деревій тощо). Можливо, це була міжособистісна гра комунікантів, але без листів іншого учасника процесу важко це стверджувати.

У декількох епістолах підпис не окреме речення, а частина останньої (часто побажально-вітально-прощальної) синтаксичної конструкції. Правда, автор виносить власне найменування на наступний рядок, тому він виконує подвійну функцію: завершує прощально-віншувальну (часто римовану) частину й називає адресанта. До прикладу ,

З привітом щирим –

Гриць Білий Вус (с.16 – до Чередниченка),

Хай та зірка на ялинці сяє та іскриться, щоб весь рік не забували

Білоуса Гриця

(с. 25 до Д.С.Чередниченка, 26 грудня 1982),

Або у листі до Д.С.Чередниченка від 14 березня 2000 року:

Тисну твою правицю.

Пиши на радість

Грицю (с. 476).

Бувай здоровий, Чоловіче!

Колись-бо з'їдемо на віче!

Будуй курінь на полонині!

В той край тяжіючий віднині,

і прісно,

і на вічні віки -

Гриць Білий Вус. (с. 30, до В.Громадського 1 січня 1984)

З повагою –

найкращими побажаннями і незгасним спомином про незабутню юність – Григорій Білоус (с.195, до Л.П. Христенко 14 жовтня 1997р)

А Вам нехай здоровиться й радіється – весні, сонцю, родинному затишку й листам

Білого Вуса (с. 375 до О.Ф.Черненко від 3 березня 1999)

Запрошення прибути на біловусі торжества наклацав і власноручно завірив писар черкаського письменницького коша -

Гриціян Тавричеський

(с.452 до В.Ф.Бойка від 21 листопада 1999 року – це частина запрошення на святкування ювілею автора, яке оформлене у вигляді жартівливого римованого козацького припрошення: *Мінятимемо хвалебну оду, звісно, не на воду, кілька епіграм на сто чи двісті грам, а міх жарту на тива квартиру. ...Готуйтеся, й на ювіляра «не дуйтеся», а краще надуйтеся і невтомними майтеся).*

З повагою, листом як колимагою –

Григорій Білий Вус (с. 510 до О.Ф.Черненко від 3 вересня 2000 року)

Світлих, радісних днів у Новому Році бажають Вам друзі мої незрадливі, котрі знають про Вас, люблять Вас, уболівають за Вас, глибоко шанують, а також шле Вам свої доброзичення моя родина і я -

Григорій Білий Вус.

Одиничні підписи є частиною римованого складного синтаксичного цілого. До прикладу, у листі до Г.П.Короля від 21 листопада 1999 року(с.456):

Ну, мабуть, і досить. Ти ж однак не відповіси, скільки тебе не проси. Тож раджу твоєму благородію: напиши на мене пародію! Змалюй одним мазком!

Підписуюсь –

Тезком.

Як бачимо, ці підписи повторюють структурно і функціонально ті, що є виокремленими в текстах як окремі речення. Дещо осібно стоїть формула *Гриціян Тавричеський*, вибір якої (відомий образ із «Весілля в Малинівці») продиктовано жанром листа – це стилізація під козацький лист-запрошення, «наклацаний» писарем коша. Автор перебував у клопотах підготовки до ювілею, але настрої мав грайливо-гумористичний, тому й удався до такого типу мовної гри.

Таким чином, підпис у письменницькому листі є носієм комплексної інформації. Залежно від міжособистісних стосунків між учасниками комунікативного процесу, змісту епістоли адресант обирає варіант підпису, його форму. Частково на вибір підпису впливає настрої автора, його місце перебування, традиція і час написання листа, а також стан адресата.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Забужко Оксана. Вибране листування на тлі доби: 1992-2002. З доданими творами, коментарями, причинами до біографії та іншими документами. – Видання друге, перероблене і доповнене/ Оксана Забужко, Юрій Шевельов. – К: КОМОРА, 2013. – 504 с. – (Серія «Persona»)/
2. Котляш І. Теоретико-методологічні засади вивчення епістолярію/І.Котляш // Нова педагогічна думка. – 2014. - №2. – С.44-47. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN|Npd_2014_2_14.
3. Мацько О.М. та ін. Стилїстика української мови: Підручник/ Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько [за ред. Л.І.Мацько]. – К.: Вища шк., 2003. – 462 с.
4. Фесенко О. Епістолярій: жанр, стиль, дискурс/ О.П.Фесенко // Вестник Челябинского государственного университета. – 2008. – Вып. 24. – С.132-143 - (Серія «Филология. Искусствоведение»).

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ольга Крижанівська – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький.

Наукові інтереси: історія української мови, культура української мови.

УДК 811.111'276.6:001,4

МЕХАНИЗМЫ ЭКСПРЕССИВНОСТИ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ В ЭВРИСТИЧЕСКИХ НАУЧНЫХ ТЕКСТАХ (МЕЖЪЯЗЫКОВОЙ АСПЕКТ)

Раиса СТЕВАНОВИЧ (Николаев, Украина)

В данной статье представлен сравнительный лингвистический анализ выражения механизма экспрессивности в русских и английских текстах, связанных с эвристической мыслительной деятельностью. Рассматриваются теоретические и практические основы экспрессивности. Отмечается проявление принципа антропоцентризма, как в русских, так и в английских текстах при выражении экспрессивности, интенсивности и оценки. Способы описания характеризуют национальные особенности каждого из языков.

«Донаучный» способ описания ментальных операций простым языком «здорового смысла» широко используется в языке науки эвристики.

Ключевые слова: эвристика, экспрессивность, антропоцентризм, «здоровый смысл».

Раиса Стеванович. Механізми експресивності мовних одиниць в евристичних наукових текстах (міжмовний аспект).

У поданій статті представлено порівняльний лінгвістичний аналіз вираження механізму експресивності в російських та англійських текстах, пов'язаних з евристичною розумовою діяльністю. Розглядаються теоретичні та практичні основи експресивності. Відмічається прояв принципу антропоцентризму, як в російських, так і в англійських текстах при вираженні експресивності, інтенсивності та оцінки. Способи опису характеризують національні особливості кожної з мов.

«Донауковий» спосіб опису ментальних операцій простою мовою «здорового глузду» широко використовується в мові науки евристики.

Ключові слова: евристика, експресивність, антропоцентризм, «здоровий глузд».

Raisa Stevanovych. The Mechanism of Expressiveness of the Linguistic Units in Heuristic Scientific Texts (Interlinguistic Aspect).

The given article presents a comparative linguistic analysis of the mechanism of expressiveness in Russian and English scientific texts dealing with a heuristic mental activity. Theoretical and practical grounds of expressiveness are investigated herewith both in English and in Russian. It is emphasized that anthropocentric